

ДЕВІД КЕЛЛЕР

КЛАПОТЬ ЛІНОЛЕУМУ

Оповідання

Це був явний випадок самогубства. Слідчий навіть не розглядав інших версій. І всі сусіди висловили місіс Харкер своє глибоке співчуття.

— Ніяк не можу зрозуміти, навіщо Джон зробив це з собою, адже ми були такі щасливі,— тихо скаржилася вона двом своїм приятелькам. — Інша річ, якби я не була доброю, люблячою дружиною, а я ж була для нього навіть більше ніж дружина, я була його вірною помічницею. Ось, наприклад, цей будинок. Невже ви думаєте, що він належав би нам і за нього було б усе сплачено, якби я полишила це на Джона Харкера? Та ніколи в світі.

Уже за кілька тижнів після нашого одруження, довідавшись, що, повертаючись додому, він купує на станції для мене квіти, я збагнула, в чому мій обов'язок люблячої дружини, і негайно перейшла до діла. Відтоді тільки я розпоряджалася його чековою книжкою. Звичайно, щотижня Джон одержував якісь гроші на кишенькові витрати, і я дбала, щоб він мав свою вечірню газету, але самому йому купувати газети не дозволяла, бо він їх дуже жмакав у поїзді. Зате, коли після вечері я сама давала Джонови газету і час від часу нагадувала, щоб він не загинав ріжки, вона мала пристойний вигляд і нею можна було потім застелити полицю.

Девід Келлер — американський лікар-психіатр; як письменник виступав у жанрах психологічного роману й наукової фантастики. На початку 30-х років здобув популярність своїми новелами, матеріал для яких черпав із власної медичної практики. До них належить і оповідання «Клапоть лінолеуму», перекладене з антології «Майстри жажливого» (Нью-Йорк, 1968).

Якби в нас були діти, я, звичайно, не мала б змоги так добре піклуватися про чоловіка і доглядати дім. Та ще до шлюбу лікар сказав, що з моїм слабким здоров'ям краще не брати на себе материнських обов'язків. Як мило порадив він мені дивитися на майбутнього чоловіка як на свою дитину! Звичайно, Джонови було важко це зрозуміти — та хіба багато на світі чоловіків, які розуміють нас, жінок? — але зрештою він упокорився перед неминучим, хоча ніколи так і не збагнув, чому я зробила його спальню рожевою.

Сидячи цілими днями вдома, я мала вдосталь часу для шиття, і за кілька років власноручно пошила весь одяг собі й багато чого Джонови. Він завжди просив мене, щоб я купувала йому сорочки й не марнувала часу на їх шиття. Він казав, що я й без того маю повні руки роботи, та я відповідала, що мені приємно піклуватися про нього, адже він моя єдина дитина. Згодом він облишив ці розмови.

Я дуже дбала про його здоров'я. Навіть виписувала з Вашингтона книги з дієтичного харчування, і якщо за двадцять років нашого щасливого сімейного

життя Джон Харкер коли-небудь з'їв хоч ложку чогось некорисного, що не відповідало б потребам людини з його вагою та особливостями травлення, то він з'їв це у ресторані. І ніколи — вдома.

Я пильно стежила, щоб він не застудився. Щоранку одне й те саме: нагадувала йому, щоб узяв парасольку, дивилася, чи взув він калоші, чи ту надяг спідню білизну. Якщо вранці було погідно, а ввечері мокро, я виносила йому до машини плащ і калоші. Ніщо для мене не було важко, не було занадто.

Я завжди дбала про чистоту в домі, хоча це не просто, коли з тобою живе чоловік. Я терпляче, як малу дитину, навчала його, коли він чогось не знав. Мені знадобилося понад два роки, щоб привчити його заходити з чорного ходу, скидати черевики та взувати пантофлі, перш ніж зайти в дім. Тільки терпіння з мого боку, любов та постійні нагадування допомогли йому виробити таку звичку.

В нас були чудові килими, яких стало б і на три покоління, якщо добре їх берегти. Отож, побачивши, який Джон недбалій, я стала підкладати квадратичні лінолеуму всюди, де він мав звичку сидіти; якщо до нього приходили друзі і він забувався й пропонував їм закурити, я завжди підкладала клапти лінолеуму, щоб попіл не псував килими.

Після тридцяти років я стала хворобливою і нервовою. Наш милий лікар дійшов висновку, що це наслідок перебування організму. Тоді я натякнула Джонові, що він міг би поберегти мене і щодня після обіду мити посуд. Але й тут він був страшенно неохайний, і, щоб мильні краплі не псували чудово натерту підлогу, я підкладала клапти лінолеуму там, де він працював.

Я дозволяла йому й розважитись. Раз на рік наполягала, щоб він сховався до клубу «Корабельні Сосни» і навіть терпіла те, що він повертався з клубу весь пропахлий сигарним димом. Я навіть не дорікала йому, як важко мені вивести той запах з його найкращого костюма. Кінець кінцем я стала використовувати для цього лаванду й геліотроп, і коли згодом він надягав цей костюм до церк-

ви, то не пахнув нічим, крім парфумів. Мені здається, в клубі розуміли, яку незрівнянну дружину мав Джон Харкер, бо звідти надіслали на похорон просто чудові квіти. Ви, певно, помітили їх, любі? Я поклала їх на видне місце в голові труни. Це була ніби велика подушка з маргариток, серед яких фіалками були виписані слова «Спочинь з миром».

Звичайно, ви хотіли б знати, як це сталося. Ви, мабуть, розумієте, що при моєму здоров'ї ми завжди мали окремі спальні, та, як висловився наш милий лікар, кожен чоловік має свої права, тому ніколи, жодної ночі, я не зачиняла дверей між нашими спальнями. І треба сказати, Джон був справжній джентльмен, бо жодного разу не скористався з моєї доброти. Адже зразу після одруження я переказала Джонові слова лікаря про те, що будь-яке несподіване потрясіння може стати фатальним для мене. І він, звичайно, не хотів, щоб моя смерть була на його сумлінні.

Його кімнату я зробила рожевою, а на стіні, якраз навпроти ліжка — щоб це було останнє, що він бачить, коли засинає, і перше, що бачить, коли прокидається, — повісила збільшену фотографію, зроблену під час нашої першої подорожі до Атлантик-Сіті. Там я сиджу, а Джон стоїть і тримає парасольку, щоб захистити мене від сонця.

Ви, звичайно, знаєте, які дорогі нам такі знаки уваги в перші тижні сімейного життя. І в ті дні Джон тримав свою кімнату й гарненьке односпальне ліжка в бездоганній чистоті. Біля ліжка лежав клапот лінолеуму, а на ньому порцелянова плювальниця, розмальована чайними трояндами. Я подарувала йому її перед весіллям. Звичайно, він був досить вихований, щоб не курити в ліжку, але хто знає, до чого б він звик, якби одружився з іншою жінкою. Джон дуже любив жувальну гумку, отож щовечора я дозволяла йому взяти одну плитку, але наказувала, щоб, перше ніж заснути, він обов'язково поклав гумку в плювальницю. Якщо я почувала себе добре, я вимикала у нього в спальні світло, та коли мене мучив головний біль, йому доводилось робити це самому.

Того вечора я перевіряла, чи не перевищив Джон дозволених йому витрат за останній тиждень, і пояснила йому, як, замінивши каву цикорієм, я заощадила аж три долари й витратила їх на новий клапоть декоративного лінолеуму до його ліжка. Там був такий чудовий малюнок із зображенням Купідона, що пускає стріли в тремтячого оленя, і я пояснила Джонови, що то символ сімейного життя, а олень — самиця, і через те тремтить. Він не відповів нічого, але згодом, коли вже вимкнув світло і сказав: «Добраніч», — я відразу зрозуміла, що щось не так, бо я завжди навчала його казати: «Добраніч, люба»; — з ніжним притиском на останньому слові. Пізніше я почула, як щось капає і подумала, що то або протікає кран, або крапає невеликий дощик. «Джоне, ти добре закрутив кран у ванній кімнаті?» — спитала я. А він засміявся і відповів, що все гаразд і щоб я не хвилювалася й лягала спати.

Капало й далі, але все рідше й тихше. І згодом я заснула. Вранці, коли я зайшла до Джонової кімнати, щоб роз-

будити його — він повинен був приготувати і подати сніданок, у такий спосіб ми поділяли домашню роботу, і це дало мені понад півгодини такого необхідного для мене відпочинку, — я побачила, що мій бідолашний чоловік пере-різав собі зап'ясток лезом бритви і лежить мертвий. Отже, те, що я чула всю ніч, було капанням його крові.

Лікар мені все пояснив. Він сказав, що Джон був психічнохворий; мовляв, тільки божевільний, маючи таку ніжну, люблячу дружину, яку мав Джон Харкер, міг зробити таке. Інакше це й не пояснити. Безперечно одне: за всі двадцять років нашого подружнього життя він ніколи так і не навчився цінувати мої зусилля створити йому гарний, затишний дім. Навіть перед смертю він був недбалий. Якби він посунувся в ліжку всього на вісім дюймів, то кров капала б на лінолеум і не забруднила б чудовий килим з фарбованої пряжі.

*З англійської переклала
Нонна КОРНІЄНКО*

Заставка Володимира Чуприніна
